

következő kérdésekre keresnek majd feleletet: 1. Milyen nevelői hatások érik a gyermeket hazánk különböző vidékein és különböző társadalmi rétegeiben; 2. Milyen társadalmi adottságokon belül várható megfelelő eredmény; 3. Milyen körülmények között vállalhatja az iskola a vele kapcsolatos gyermekvédelmi intézményekre támaszkodva a családi nevelés kiegészítését és tökéletesítését?

Az *Iskola és Egészség* V. évfolyamának 4. számában *Schuster Ferenc* és *Tóth Tibor* „*Korszerű iskolapadok*“ cím alatt ismertetik a Budapest székesfőváros tulajdonát képező modern csőpadokat. A típus megalkotói egészségügyi és technikai szempontból lehetőleg tökéletes padot szerkesztettek. A padok könnyen szétszedhetők, praktikusak. A tanulók átlagos testmagasságait figyelembe véve 15 különböző méretű padot terveztek (gondolva az első elemítől a VIII. gimnáziumig). Ezekből egy-egy osztályba négy különböző magasságú pad szükséges egyenlő számban. A különböző méretűek is könnyen összeilleszthetők. A főváros iskoláiban ezeket a padokat fogják bevezetni. *Fazekas Imre* néhány serdülőkorban mutatkozó tünetre mutat rá, amelyeket gyakran tévesen kóros jelenségeknek minősítenek. Ilyen a hosszantartó hőemelkedés, a szívnagyobbodás, az autonóm idegrendszer fokozott ingerlékenysége. *Elekes György* az iskolaorvosi intézmény kifejlődéséről közöl történeti adatokat. *Pápay Frigyes* ismerteti az 1936/37. évhen iparostanoncokon végzett iskolaorvosi vizsgálatok eredményeit, *Maksay Ferenc* pedig a Nyár-utcai iparostanonciskolában végzett alkalmassági vizsgálatokat tárgyalja. Főképpen az volt a kutatás célja, hogy az egyes iparágakban különösen igénybevett vagy káros hatásnak kitett szervek milyen kóros elváltozást mutatnak. *Zemplényi Imre* iskolai dolgozatok alapján megvizsgálta Nógrád-Hontmegye iskolásgyermekjeinek táplálkozási viszonyait. Sok szomorú adat tárul elénk.

Strausz Tibor az *érzékeny gyermekek* problémájával foglalkozik. Vanak kórosan érzékeny gyermekek, ezeket csakis az orvos kezelheti megfelelően. De a leggyakrabban nem veleszületett és nem gyógyíthatatlan. Sokszor a szülőfáltás hozza létre, a gyermekek előtt hangoztatva az ő érzékenységét. Megnyilvánulásai ismereteseek. Gyakran visszahúzódó, félszeg magatartásban nyilvánul, amelynek alapokra a kisebbértékűség érzése lehet. De az érzékeny gyermek nem mindig szerény. Vágyának ki nem elégitése sokszor dührohamra vezet. Ezek sorából kerülnek ki a megférhetetlenek, a „játékrontók“ és a durcások. Óvszere a helyes szülői bánásmód. Az iskolai fegyelem nem tehet vele kivételt, hozzá kell szoktatni a közösség gondolatához. Nyugodt modorban, türelemmel kell vele bánni. Dícséret és buzdítás jó hatással van, a szükséges feddés ne történjék más előtt, mert ez a fogyatékoság érzését fokozza.

A Fizikai és Kémiai Didaktikai Lapok VIII. évfolyamának 3. számából a következőket emeljük ki. *Dr. Tóth Lajos a dimenzióelméletről és alkalmazásairól* írt magasabb fokú tanulmányt. *Mérei Kálmán dr. kisebb kémiai előadási apróságai:* a levegő %-os oxigéntartalmának meghatározása magnéziummal; az elektrolitikus oxidáció és redukció szemléltetése;

az egyenértékű egyszerű meghatározása; az oldat fajsúlya nagyobb, mint a tiszta oldószeré; egyszerű előadási termoskop; Gay-Lussac térfogati törvényének szemléltetése. *Szabó Ferenc a lumen és a lux fogalmát adja könnyen érthető és a középiskolában nyújtható módon. Dr. Cavalloni Ferenc „Légi Riadó az Iskolában“* c. cikke ma igen alkalmoszerű. A „Toldy Ferenc“ budai gimnázium három tanára megszervezte és megszövegezte az osztályoknak szóló utasítást riadó esetére, s ezt minden osztályban kifüggesztették. Ennek alapján gyakorlatokat is tartottak. A közölt utasításokat némi helyi változtatással más iskola is jól felhasználhatja. Helyes gondolatot és eljárást ismertet *Bodrossi Lajos „Tudományos szabatoság — vagy didaktikai leegyszerűsítés?“* címen. A 13—15 éves gyermeket nem lehet egyszerre emelni a mai kultúrnívóra. Gyorsított ütemben át kell élnie a kultúrfejlődést. Nem hiba, ha a tényekről először csak megközelítő képet kap, s csak később és fokozatosan, az óraszámnak és értelmének megfelelő mértékben egészítjük ki ismereteit. Ennek az elvnek alapján antropomorfizál a vegytanban és beszél „erősebb“ és „gyengébb“ elemekről, vegyecsoportokról. Eljárásának helyességében megerősíti Kendall könyve: *Az atomok világában.* (Kitűnő példát ad az elvnek a természettanban való alkalmazására G. Büscher: *Elektrotechnik in Bildern, I—II. kötet, Stuttgart.*)

A folyóirat VIII. évfolyamának 4. számában *Nagy L. József „A fizikai szertár kezeléséről“* ad néhány jó tanácsot. A szertáros szeresse szertárát és sokat tartózkodjék benne. Fontos a folytonos önképzés, hogy a szertár el ne öregedjék. Ha többen is használják az eszközöket, jóindulattal, szükség esetén szigorral is kényszerítse társait a rend betartására. Legyen a szertár könnyen áttekinthető, legyen benne rendszer. E célra a szekrények falait is fel lehet használni. Az eszközök mindig használható állapotban legyenek. A hibát tehát azonnal ki kell javítani, vagy javíttatni. A fiatalabb és járatlanabb tanár ne restelje a gyakorlottabb tanácsát kikérni, de ne várja, hogy helyette más végezze el a munkát. A kisebb és egy célt szolgáló szertári darabokat, kellékeket dobozokba ajánlatos tenni, címkével ellátni. Nagyon hasznos, ha minden darab alá helyezjük az eszköz céját, felhasználási módját, adatait tartalmazó feljegyzéseket. Amint valamely eszközre már nincs szükség, tegyük vissza helyére. A szertárt fejleszteni kell. Feljegyzendő a beszerzendő kellékek és eszközök. Ezek kiválasztásánál első sorban didaktikai szempontok legyenek vezetőek. Minden eszközt megérkezése után ki kell próbálni, hiba esetén a gyárnak azonnal visszaküldeni. A gyári leírások az eszköz mellett megőrzendőek. *Dr. Imre Lajos* a rádióaktív jelenségek középiskolai bemutatására közöl néhány egyszerű kísérletet mostani első közleményében. *Péché Aladár* írása *„Tapasztalatok a fizikai munkáltató tanítás terén“* érdemel általános figyelmet. Az eljárás hibeivel szemben heves ellenzők is vannak, akik „pedagógiai visszaesésnek“ tartják, vagy az elv és kivétel nem ismerése miatt helytelenítik. 1936—37. tanévben 14 középiskolában volt munkáltató tanítás. Péché az ilyen tanítást vezető tanárok véleményét szedte össze és ezeket ismerteti. Az első kérdés: van-e értéke a fizikai munkáltató tanításnak? A válasz igenlő, mert fejleszti az apperceptiál és asszociál képességet, a logikus következtetést, a fogalmakról és törvényekről tisztább képet nyer a

tanuló, bővül a látókör, verbalizmustól mentes tudást épít ki. Fokozza a tárgy iránti érdeklődést, igénybe veszi a tanuló egész egyéniségét, jobban megbecsüli a tanuló a tanár munkáját, az eszközöket. Még leányokban is felbred a technikai kérdések iránt való érdeklődés. Ezt az eljárást tehát értéktelennek mondani nem lehet. A második súlyos ellenvetés, hogy a tanulókkal akar „felfedeztetni“ már régen megállapított törvényeket a munkáltatás. Ilyet csak a teljes félre-, vagy meg nem értés állíthat. Ilyen álláspontot foglal el a folyóirat egy előbbi számában olvasható egyik cikk. Olyan példát hoz fel, amilyen a Közokt. Tanács által kiadott Tájékoztatóban nem is szerepel. A tanuló pedig a kutatásban nincs teljesen magára hagyva; a tanárnak irányító szerepe van. Az sem kifogás, hogy 1—2 kísérletről vonnak le eredményt, tehát a módszer felületességre nevel. A tanári demonstrációk sem terjednek nagyobb számú kísérletre. Senki sem akarja az egész anyagot ily módon elvégezni. Az elv gyakorlati megvalósítására a fent említett Tájékoztató ad útmutatást. Alsó fokon egy kivétellel helyesnek találják a módszert az azt használó tanárok. E fokon főcél a megfigyelésre szoktatás, új fogalmak nyújtása és egyszerűbb törvényszerűségek megállapítása és mérések végzése. A fizikai gyakorlatok hasznosak, de nem helyettesítik a munkáltatást. Az eljárásnak vannak nehézségei: az eszközök nagyobb száma, a tanár nagyobb és nehezebb munkája, az osztály túlnagy létszáma. De az elv életre való, bevált, és ezért elterjedése kívánatos. Több hasznos cikk és apróság egészíti ki még a folyóirat ezen számát.

Matzkó Gyula.

Der Deutsche Volkserzieher. Az 1938. évf. 2. száma a *testnevelésnek* van szentelve. Lássuk a cikkei közül a következőket:

A tornaosztályzat. (Hanns Bohla, Neusalz O.) Az osztályozás a tanítói hivatás egyik legnehezebb feladata. Az érvényben lévő osztályzási mód nem enged finomabb megkülönböztetést. A hármast pl. nem jelzi, hogy a különben tehetséges tanuló kellő szorgalom híján kapta-e a hármast, vagy a tehetségtelen tanuló megfeszített szorgalma eredményezte-e ezt az osztályzatot. Még nehezebb a helyzet a testgyakorlásnál, melynek megértékelése ma különös jelentőséget kezd kapni, hiszen az egészséget és a jellemet ma magasabba kezdik értékelni, mint az értelmet. A testgyakorlás értékelésének politikai oldala is van, hiszen nagyjelentőségű országos szervezet áll mögötte. Eddig körülbelül 100 különböző szövetségben ápolták a testgyakorlást, egymástól függetlenül és közös cél nélkül. Politikai ellentétek ezen szövetségek felbomlásához vezettek. A Führer megbízásából Tschammer-Osten megszervezte az egységes torna- és sport mozgalmat. Az első alapkövet ehhez a szervezéshez az 1934-i nürnbergi harcjátékok rendezésével tette le. A saarbrückeni tornaünnep 1935-ben az első diadalt jelentette; 1936-ban a szervezet és annak jogi okfejtése befejezést nyert. Ma egy tökéletesen kiépített országos szervezet egyesíti az összes tornaegyesületeket, ennek kebelében minden sportágat ápolnak szakszerű felügyelet mellett. A német sport székhelye a testgyakorlási birodalmi akadémia, ahol egységes alapon nevelőket és vezetőket képeznek ki. Elmélet, gyakorlat és intézkedés egymást